

Miljöarbete i mindre verksamheter

Alla som bedriver en verksamhet ska veta vilken effekt verksamheten har på miljön och hälsan. Därför är verksamheter, stora som små, skyldiga att planera och kontrollera sin verksamhet för att motverka och förebygga olägenheter för miljön och människors hälsa. Denna broschyr ger information om hur du som bedriver en mindre verksamhet kan komma igång med din egenkontroll.

Egenkontroll i mindre verksamheter

Verksamheter som inte behöver söka tillstånd eller anmälas innan de påbörjas ska bedriva egenkontroll utifrån de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken. Sådana verksamheter är ofta av mindre storlek och utgör mindre risk för påverkan på människors hälsa och miljön och kallas då för U- verksamheter. Trots att dessa verksamheter inte omfattas av krav på anmälan eller tillstånd ska ansvarig nämnd i respektive kommun utföra tillsyn på verksamheten och dess miljöarbete.

Vad är egenkontroll?

Egenkontroll är egentligen en benämning på det systematiska arbete du gör för att kontrollera att du som verksamhetsutövare upprätthåller miljöbalkens och myndigheternas krav. Exempelvis utgör din bedömning av vilka risker din verksamhet kan medföra för miljön och människors hälsa en del av din egenkontroll. Utöver detta är en del av egenkontrollen ditt förebyggande arbete för att motverka att det uppstår olägenheter för människors hälsa eller miljön. Finns det åtgärder som kan vidtas för att förhindra att en olägenhet uppstår?

Kemikalier ska förvaras invallade

I praktiken innebär detta att du som verksamhetsutövare har rutiner för hur du arbetar och dokumenterar sådana saker som är av vikt för att visa att du uppfyller lagstiftningens krav och minimerar verksamhetens miljöpåverkan. Detta kan gälla hantering av kemikalier och farligt avfall, men även allt ifrån hur du agerar i verksamheten vid oväntade händelser såsom strömavbrott till hur du arbetar för att minska förbrukningen av energi i verksamheten.

Exempel på vad som kan ingå i egenkontrollen

Kom ihåg att egenkontrollen behöver anpassas efter varje verksamhet beroende på vad det är för typ av verksamhet, hur stor den är och vilka risker den kan medföra. Just din verksamhet berörs därför kanske inte av varje punkt som tas upp nedan.

Tips för att komma igång med egenkontrollen

- Börja med att fundera igenom hela din verksamhet och skriv ner de faktorer som kan påverka människors hälsa eller miljön.
- Beskriv sedan vad som kan göras för att minimera påverkan och ange vem som har ansvaret.
- Använder du kemikalier, skriv en lista över vilka som används och skaffa säkerhetsdatablad för de kemikalier som är faroklassade.
- Ta fram en rutin för att hantera ditt farliga avfall som t.ex. spillolja och lysrör.
- Gör ett schema där du kan fylla i när du ska göra olika saker, samt anteckna att det blivit gjort.

Verksamhet

En verksamhetsbeskrivning tar upp vilka föroreningskällor som förekommer, vilka utsläpp som uppstår till luft, vatten etc. Vilka installationer finns för att motverka föroreningar? Exempelvis finns oljeavskiljare eller annan reningsutrustning?

Kemikalier

Verksamheten bör ha säkerhetsdatablad för samtliga kemiska produkter som har en farosymbol (se bild).

Verksamheten bör också sammanställa en kemikalieförteckning med uppgifter om alla faroklassade kemiska produkters namn, uppgift

om årlig förbrukning/lagrad mängd samt information om produktens hälso- och miljöskadlighet.

Se till att kemikalier förvaras på ett sådant sätt att läckage till mark, vatten och avlopp förhindras. Detta innebär bland annat att kemiska produkter ska förvaras invallade så att risk för utsläpp minskar.

Absorbtionsmedel ska finnas tillgängligt för att kunna ta hand om eventuellt spill.

Avfall och farligt avfall

Gör en förteckning över vilka typer av avfall och farligt avfall som uppstår i verksamheten och i vilka mängder. Kontrollera att det farliga avfallet hämtas av godkänd transportör och att s.k. transportdokument upprättas.

Körs farligt avfall i egen regi till en återvinningsanläggning? I så fall måste verksamheten vara anmäld hos länsstyrelsen.

Övrigt

- Är oljecisternen besiktigad?
- Finns rutiner för tömning och kontroll av oljeavskiljarens funktion?
- Är köldmedieanläggningarna kontrollerade?
- Finns utrustning för rening av luft och rutiner för att kontrollera anläggningens funktion? Exempelvis vid punktutsug där särskild filtrering av luft sker innan utsläpp.
- Finns det något i verksamheten som kan verka störande för omgivningen, t.ex. buller från ventilationsutsug?
- Finns rutin för att meddela tillsynsmyndigheten vid eventuell driftstörning? Exempelvis vid

okontrollerat utsläpp av kemikalier till vatten eller mark, brand eller överskridande av gränsvärde.

Annan dokumentation

En sammanställning av de myndighetsbeslut som rör verksamheten bör finnas. Utöver detta ska eventuella analys-, kontroll- eller besiktningsrapporter för ex. cisterner, oljeavskiljare, avloppsvatten sparas.

Alla produktblad, installationsanvisningar, bruksanvisningar m.m. bör sparas, det är också en del av egenkontrollen.

En fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret inom miljöområdet bör finnas i verksamheten.

Exempel på åtgärder i lokalen

Bra förutsättningar i lokalen underlättar arbetet och minskar behovet av detaljerade arbetsrutiner och omfattande egenkontroll.

Bil- och båtårdsanläggningar och garage bör vara avloppslösa. Alternativt ska de vara utrustade med oljeavskiljare.

Vilka kemikalier använder du?

För bilvårdsprodukter finns en sammanställning av kemikalier som har så liten miljöpåverkan som möjligt. Listan kallas för Kemikaliesvepet och går att hitta på Naturskyddsföreningens hemsida. Många produkter kan också vara miljömärkta "Svanen" och "Bra Miljöval" guidar till fler miljöanpassade produkter.

Speciellt utsatta platser i verkstadslokaler som t.ex. smörjgrop, uppställningsplats för reparation ska vara avloppslösa eller anslutet till en separat tank för spillolja.

Tvätt av bilar och båtar ska ske på anordnade tvättplatser där tvättvattnet kan renas.

Motordetaljer bör tvättas separat och vara separerad från oljeavskiljare. Vid separat tvätt av motordetaljer ska tvättvattnet tas omhand som farligt avfall.

Kemikalier ska vara invallade, d.v.s. invallningen ska rymma hela volymen av den största behållaren samt minst 10 % av övrig lagrad volym. Rummet för hantering av kemikalier ska även vara avloppslöst.

Påkörningsskydd bör användas där behållare med t.ex. kemikalier riskerar att skadas av fordon eller liknande

Det bör finnas utrymme för hantering och sortering av avfall och farligt avfall, t.ex. bilbatterier, förbrukade tvättvätskor, glykol, lysrör, oljefilter, sprayburkar, för att undvika att miljön inte riskerar att förorenas. Det brännbara avfallet och hushållsavfallet ska sorteras för sig.

Hantering av bildäck ska ske inomhus alternativt utomhus under tak utan risk för avrinning till dagvattenbrunn.

En hårdgjord uppställningsplats/parkering för många fordon kan, beroende på storlek, kräva att en oljeavskiljare installeras för att rena dagvattnet från ytan.

Lokalen bör vara lättstädad. Städmetoder som inte ger upphov till avloppsvatten bör i första hand användas vid golvtvätt. Alternativt ska slamavskiljning ske. Se information om rengöring av verkstads-golv från Käppala reningsverk.

Tillsyn

Miljöinspektörerna på bygg- och miljöavdelningen gör tillsyn av olika verksamheters miljöarbete. Vid tillsynen granskas bl. a. verksamhetens arbete med egenkontroll, verksamhetens omfattning och påverkan på miljön och människors hälsa. Vid behov ställs krav på åtgärder eller att information ska redovisas.

Beroende på verksamhetens omfattning besöks verksamheten mellan en gång per år till en gång var femte år.

Tillsynen finansieras inte av skatter utan av avgifter som debiteras verksamhetsutövarna. Beroende på vad det är för typ av verksamhet och hur ofta tillsynen ska ske debiteras en årlig avgift eller en timavgift när den faktiska tillsynen sker.

Reglerna finns i miljöbalken

Grunderna för egenkontrollen hittar man i miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Det är även utifrån miljöbalken som tillsynsmyndigheten kan ställa krav på exempelvis att åtgärder ska ske eller att verksamheten behöver redovisa information.

Sammanfattningsvis är de allmänna hänsynsreglerna följande:

- **Kunskapskravet** innebär att du som verksamhetsutövare måste skaffa dig den kunskap som krävs, både för att veta vilken påverkan din verksamhet har på människors hälsa och miljön och hur du kan motverka sådan påverkan.
- **Försiktighetsprincipen** innebär att verksamhetsutövaren ska vidta skyddsåtgärder och försiktighetsmått när det föreligger eller finns risk för negativ påverkan. Bästa möjliga teknik ska användas.
- **Lokaliseringsprincipen** innebär att platsen där verksamheten bedrivs ska vara lämplig ur miljösynpunkt. Ett bygglov innebär inte att platsen automatiskt är godkänd enligt miljöbalken.
- **Hushållningsprincipen** innebär att verksamhetsutövaren ska hushålla med råvaror och energi samt sträva efter återanvändning och återvinning.
- **Produktvalsprincipen** innebär att verksamhetsutövaren ska sträva efter att byta ut de kemiska produkter som innebär risker för människors hälsa och miljön mot mindre farliga alternativ, om sådana finns.

Miljöbalken är uppbyggd som så att det är omvänd bevisbörda. Med det menas att det är verksamhetsutövaren som ska kunna visa att lagstiftningen uppfylls.

Läs mer om egenkontroll

Egenkontroll – en fortlöpande process.
Handbok 2001:3, Naturvårdsverket. Innehåller grunderna för egenkontroll enligt miljöbalken.
www.naturvardsverket.se

Värmdö kommun
Bygg- och miljöavdelningen
134 81 Värmdö
Telefon 08-570 470 00
E-post miljo-bygg@varmdo.se